

SEARCH ...

TEKSTOVI

AKCIJE

O NAMA

#MAZ

TEKST

TAGOVI

Blagajnica hoće ići na WC (dio II)

“Kažu: ukoliko imate prijedloge za dodatnu vrijednost koju smatrate da treba razvijati, lijepo molimo da to ovdje napišete. Ja sam im napisala: već je problem što u ovom opsegu morate propitivati probleme na prodajnom mjestu. Ispunila sam im ove rubrike da padnu u nesvijest. (...) Nekad pomislim da možda ne bih trebala toliko glasno govoriti i iskreno im odgovarati na te njihove ankete. Pomislim da se borim za gluposti, prođe mi kroz glavu da neću moći naći drugi posao u ovim godinama i ovim vremenima. Ali onda opet, nemam više šta za izgubiti.”

foto: Valentina Locatelli

“Ja od jutra nisam stala”, izjava je koja savršeno opisuje položaj prodavačica u dućanima – donekle. Naime, velik dio prodavačica u malim dućanima mješovitom robom, kioscima, buticima, supermarketima i sl. provede cijeli radni dan – ali i dulje od toga – na nogama. No, čak i kad posla naizgled nema, požele li predah, jednostavno nemaju gdje sjesti. Ovdje ne govorimo o većim lancima dućana u kojima prodavači/ce koji(e) rade za kasom imaju osiguran stolac ili prostorije za odmor, već o onim dućanima u koje sigurno svi uđemo barem nekad i dočeka nas prodavačica koja od jutra nije stala, a opet – stajala je cijelo vrijeme, čak i ako je uspjela uloviti par minuta za

BLAGAJNICE

FEMINIZAM

KORONA MA

LOPRODAJA P

RODAVAČICE

RADNI

UVJETI RADNI

ČKA

PRAVA ŽENSK

A PRAVA

UKLJUČI SE!

DISTRO

BORBA

sebe (u dućanima u kojima radi samo jedna u smjeni, službena pauza u praksi često ne postoji).

Možda naizgled problem ne izgleda strašno poput neisplate plaća, rada u opasnim uvjetima i sličnih koji pune novinske stupce, no ovaj nevidljivi problem stvara psihičke i fizičke posljedice, a simbolično ukazuje na to koliko su žene eksploatirane kao radnice. Ovo je naročit problem za starije radnice i one sa zdravstvenim problemima.

Pridružimo li tome činjenicu da je njihovo radno vrijeme dulje od propisanog (moraju doći na posao pola sata ili sat vremena ranije da bi pripremile dućan, te ostaju nakon smjene radi provjere blagajne), one u prosjeku provedu pola svog dana na nogama. Ponegdje postoji i eksplicitna zabrana sjedenja koja je vidljiva naročito u buticima gdje je bitno da se prodavačica estetski uklapa u interijer. Poslodavci ne dozvoljavaju sjedenje jer ono 'izgleda ružno'. Kupci moraju imati vizualni dojam da je prodavačica uvijek spremna uskočiti i pomoći a sjedenje odaje dojam besposlenosti i lijenosti.

Iako je 21. st. prepoznalo brojne zdravstvene probleme određenih aspekata rada, poput primjerice rada u zatvorenom, u uredu, dugotrajnog sjedenja, monotonog rada i sl., a Ministarstvo rada, mirovinskog sustava, obitelji i socijalne politike, kao i hrvatski zakoni, nalažu poslodavcima da svojim radnicima omoguće uvjete rada koji neće ugrožavati zdravlje radnika, **Zlatica Štulić** iz Sindikata trgovine Hrvatske upozorava kako je riječ o problemu koji se često ignorira. S jedne strane, problem je u poslodavcima koji odbijaju slušati i ne poštuju zakone, a s druge strane, tu su i radnici koji se boje zauzeti za sebe i tražiti da se ispoštuju njihova prava.

"Mi se kao sindikat borimo da se radnicima osiguraju njihova prava i upozoravamo na ozbiljne probleme preko kojih se često prelazi jer ih se ne smatra pravim problemima. No, tržište je preplavljeno ljudima koji traže posao i onima koji se boje da će ga izgubiti te zbog toga šute. Ako vi šutite, ne tražite i ne inzistirate, velik broj poslodavaca će tu šutnju iskoristiti i neće se ni najmanje sekirati što vi nemate gdje sjesti ili otići na pauzu."

"Ma, čini se da ja klečim cijeli život na tom poslu!"

Hrvatski zavod za zaštitu zdravlja i sigurnost na radu upozorava na statodinamični napor kao jedan od zdravstvenih rizika na poslu. Pod statodinamičkim opterećenjem smatraju se dugotrajno stajanje, zadržavanje istog položaja, čučanje, klečanje, saginjanje, dizanje i nošenje, guranje i vučenje. Radnice u dućanima tijekom nabavka robe prolaze kroz sve to: skidanje i stavljanje robe na police, dizanje predmeta, upravljanje kolicima i stalcima... A kad takve vrste posla nema, moraju stajati na nogama (barem one kojima poslodavci ne dozvoljavaju sjedenje). Riječ je o tzv. 'prisilnom položaju' i ovo

opterećenje pomaže i ubrzava degenerativne promjene koštano-mišićnog sustava.

Zavod ističe kako se posljedice manifestiraju u bolnom vratu, leđima i križima, bolovima u nogama i stopalima te proširenim venama nogu. Sve to pojačano je činjenicom da se radi o smjenskom radu, prekovremenom radu i radu sa strankama. Mjere koje treba poduzeti su ergonomsko prilagođavanje opreme i radnog okoliša radniku, izbjegavanje nefizioloških položaja tijela, organiziranje prekida rada (odmora) prije pojave umora, korištenje pomagala i odmora te adekvatna obuća. Mjera na koju se osvrnula, tj. podsmjehnula prodavačica Biserka (63) bila je ona koja se odnosi na "informiranje i educiranje radnika o radnom procesu, zdravstvenim rizicima i mjerama prevencije, te zdravstveni nadzor". "Ha! Kada smo se mi žalili direktoru da smo cijeli dan na nogama, da nemamo gdje sjesti, da nas bole leđa od stajanja, rekao nam je: 'Pa nisam vam ja doktor'."

"Požalili smo se više puta da dolazimo sat vremena ranije, jer je sad nabavio i one strojeve za pečenje, pa radimo fornete, nema šta nemamo. A to treba oprati, oribati, pripremiti... I mi mu kažemo da zbog toga dolazimo sat vremena ranije, a on nama: 'Pa šta dolazite tako rano?' Po sistemu, nisam vas ja tjerao. Pa čovječe, a tko će ti to oprati, ja kad otvorim dućan i uđu mušterije ne mogu pred njima čistiti ili im peći u prljavom. Od 6 mi radimo! Pa tko će ti doći u dućan u 6? Čuj mene, a ja tamo već u 5. Dakle dolazim u 5 ujutro da otvorim u 6. Moja smjena trebala bi biti gotova u 11 sati da smo u normalnoj državi, a ovako ja doma dolazim u 3 popodne! Cijeli dan na nogama sa 63 godine."

S obzirom da poslodavac nema sluha za njihov problem, upitala sam ju jesu li ikad pokušale same donijeti stolac ili si olakšati uvjete. "A gdje da stavim taj stolac? Skladište nam je tako maleno da nemamo ni WC, ni roba ne stane unutra, sve pada s polica. Jednom smo od onih drvenih paleta složile mjesto za sjesti, ali to se potrgalo. Nismo mi više curke."

Marija (58) radi u poznatom lancu kioska. Za razliku od ostalih, ona ima stolac na kojem može sjediti, no nisam je zatekla na njemu. "Eto, mi barem to imamo!", smije se. "Nemamo radnička prava ali imamo stolac! Neću se žaliti, to je dobra stvar, znam kolegice po dućanima koje ili ne stignu sjesti ili nemaju gdje. Ali gledaj ovo, ovaj kiosk ima metar kvadratni unutra. Stolac mi zauzme većinu mjesta i gdje god da se okrenem, samo rušim stvari oko sebe. Nije praktično, gledaj ovo, paketi, roba, formulari za firmu, ova voda koja ne stane u frižider, i sad bih ja tu trebala sjedit i vrtit se na kotačićima. Mogu sjesti ali većinu dana stojim i koristim stolac kao policu za stvari. Ovaj stolac ti je kao da na hrpu jakuševačkog smeća uglaviš stolac i sjediš tako u kaosu."

No, napominje kako je ipak sretna što čak i u tom kaosu, barem ima tu opciju da može sjesti. Ivana (31) koja radi u suvenirnici u centru grada nije te sreće.

“Meni je šefica doslovno zabranila da sjedim. Sad mi to nije problem, tu radim s još jednom curom koja je studentica, obje smo mlade i okej nam je, makar mislim da je to glupo pravilo. Već sam to vidjela, u butiku u kojem sam prije radila. Šef je branio da sjedimo i rekao da, ako hoćemo, možemo sjesti iza u WC. I šta onda, da se zatvorim iza i kao neki jadnik sjedim na poklopljenoj WC školjci? I šta ako ne čujem da je netko ušao? Ili on prođe kraj dućana i vidi da nisam za blagajnom? Ja jednostavno moram biti tamo i stajati. Čak je vikao na nas jer smo se znale osloniti na pult, rekao je da smo ga “rasklimala svojim debelim guzicama”. Onda je pak imao pravila da ne smijemo imati prekrižene ruke i oslanjati se na nogu, nego onako sklopljene iza leđa i uspravan stav, jer govor tijela puno znači. Pa i stolac i plaća puno znače! Diktiraš mi pravila kao da radim za Hermes, a daješ mi uvjete i plaću kineske tvornice. I ovdje isto, ima onih dana u mjesecu kada ne mogu stajati, jednostavno ne mogu. Par puta sam sjela na stepenice ispred dućana, onako sa strane. Jednom me vidio i oprao da dućan zbog mene djeluje klošarski”, prepričava u jednom dahu.

foto: Pau Casals

Borba traje

“Teško je to generalizirati. Imate mjesta gdje se normalno koriste pauze, postoje prostorije ili prostori za pojesti, odmoriti, popiti kavu i vratiti se na radno mjesto. Znači, ima sustava gdje je to dobro organizirano, u skladu sa zakonom. Ali ima i onih gdje se nažalost zakon o pauzi od 30 minuta ne primjenjuje ako radnica radi 6 sati ili više”, objašnjava Zlatica Štulić te nadodaje: “Imali smo žalbe od strane radnica u vezi toga, naravno. Naročito kada je riječ o ženama u određenoj dobi, bole ih noge, jednostavno ne mogu toliko stajati na nogama cijeli dan. Imaju poslodavce koji kažu da radnica ne smije sjediti. Međutim, treba organizirati posao tako da se ona može malo odmoriti, da može normalno odraditi smjenu do kraja. Žene će se tome prilagoditi, ali treba

stvoriti takve uvjete da se posao odradi kvalitetno i da radnica nije premorena.”

Postoji li opcija pritiska od strane mušterija? Sve prodavačice izjavile su kako nisu o tome baš razmišljale, no kako su uvjerene da bi se glas mušterija bolje čuo nego glas radnica. Na kraju krajeva – “mušterija je uvijek u pravu”. Kada bi i kupci imali priliku komentirati, zaprijetiti bojkotom ili upozoriti na nehumanu praksu, možda bi poslodavac zaključio – barem iz sebičnog interesa – da mu nesretni radnici jednostavno nisu isplativi.

Ima i onih koji ne odustaju, vode male borbe iz dana u dan, unatoč strahu od posljedica.

“Ja baš sad pišem opasku u ovaj formular koji nam podijele. Kažu: ukoliko imate prijedloge za dodatnu vrijednost koju smatrate da treba razvijati, lijepo molimo da to ovdje napišete. Ja sam im napisala: već je problem što u ovom opsegu morate propitivati probleme na prodajnom mjestu. Ispunila sam im ove rubrike da padnu u nesvijest. Grozno! I još zamislite, kao, anonimno je! Kao da oni neće prepoznati moj rukopis i fascikl iz kojeg kioska dolazi. Već znam da će reći: gle ovu!”, objašnjava Marija.

“Nekad pomislim da možda ne bih trebala toliko glasno govoriti i iskreno im odgovarati na te njihove ankete. Pomislim da se borim za gluposti, prođe mi kroz glavu da neću moći naći drugi posao u ovim godinama i ovim vremenima. Ali onda opet, nemam više šta za izgubiti. Trebala sam biti glumica, to sam uvijek htjela, međutim otac je inzistirao da upišem pravo i na to sam otišla bez ikakve volje i motivacije. Onda mi se majka razbolila, sin mi je umro mlad, život je otišao drugim tokom...

Mene izvlače moji hobiji, moja umjetnost, ljepota koju tražim u svemu. Ja volim ljepotu, bacim se u to i meni to pomaže. Da nije toga, s obzirom na moje tragedije, već bih bila u grobu. Ali mi se moramo boriti, moramo tražiti dokle god nas Bog drži ovdje. Drago mi je da si mi se obratila, vidiš slučajnost. Zapravo, nema slučajnosti. Kad nešto tražiš i za nešto se boriš, ostalo se sve posloži i dođe ti.”

Lidija Čulo

Tekst je financiran sredstvima Fonda za poticanje pluralizma i raznovrsnosti elektroničkih medija Agencije za elektroničke medije za 2020. godinu.

O NAMA	NEPOKORENI GRAD	Nakladnik: Mreža antifašistkinja	OIB: 85625941652
	RADIO BORBA	Zagreb	Glavna urednica: Lela Vujanić
	E-MREŽA	Adresa: Pavla Hatza 16, 10000 Zagreb	Redakcija: Bojan Krištofić, Darija Bokulić i Iva Kvakić
		E-mail: maz@maz.hr	Lektor: D.H.
		ISSN: -	Programer: Aleksandar Erkalović
			Dizajn: NJB